

Svensk-Lettiska Föreningen Nr 2 (77) 2017, augusti

Ordförande: Martin Ancons, tel 070-292 94 80, e-post: martin@envengi.com
Redaktion: Conny Mörke, Bäverbäcksgård 15, 1 tr, 124 62 Bandhagen
tel 073- 581 77 15, e-post: conny.morke@telia.com
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr
Hemsida: www.svensklettiska.se

BALTIKUMDAGEN 2017

Den årliga Baltikumdagen äger rum lördagen den 9 september 2017 kl. 12-16 på Sollentuna Hembygdsgård Hersby, Lillhersbyvägen 1, Sollentuna. www.sollentunahembygd.se

Vi bjuder som vanligt på ett festligt, varierat program:

Det blir dans av olika baltiska folkdanslag, även barngrupper. Vi får se många olika folkdräkter.

Det blir körsång av flera körer. Det blir en baltisk marknad med mångahanda matvaror (man får smaka på allt innan man handlar). Det blir försäljning av konsthantverk, keramik, linnevaror.

Det blir några konstnärer som säljer egna verk. Det blir lotteri med fina vinster. Det blir loppmarknad med baltisk anknytning. Det kommer att finnas Cafeteria där olika baltiska specialiteter serveras.

Det finns gott om plats så man kan ha egen familjepicknick på gräsmattan. Det finns plats för flera bord om DU skulle vilja visa eller sälja något. Kontakta i så fall leelopu@hotmail.com

Intresserad av kulturhistoria?

På Hersby gård finns kulturellt historiskt inredda, lantliga bostadshus med uthus, en smedja i veksamhet, en gammaltida handelsbod och ett litet bibliotek.

Roligt att se både för vuxna och barn.

Hur kommer man dit?

Ta pendeln till Sollentuna station, sedan får man traska till fots ca 400 meter eller ta bussen en station till hembygdsgården.

VARMT VÄLKOMNA!

Så arbetar Kuldiga i Lettland för att världsarvsskydda sin medeltida stadskärna - byggnadsvård och restaureringskonst i centrum

Kom och lyssna till Katinkas Schartaus reseberättelse i ord och bild den 14 september. Katinka, som driver Schartau Arkitektkontor AB i Växjö, avslutade våren 2017 en 60-poängskurs i restaureringskonst på Konsthögskolan i Stockholm. Kursdeltagarna genomförde en omfattande studieresa till de baltiska länderna och till Berlin för att se denna konst praktiskt genomförd. Gruppen tittade på byggnadsvård bland annat i lettiska Kuldiga och på andra platser i Baltikum.

Avgift för föredrag, ett glas vin och tilltugg: 50 kronor för medlemmar i Svensk-lettiska föreningen, 70 kronor för icke-medlemmar

Välkommen till Svensk-Lettiska föreningens medlemsmöte, ZLA-lokalen, Wallingatan 34 (fem trappor), Stockholm, torsdag den 14 september 18:00.

Medlemsavgifter för 2017

Medlemskap kostar 150 kr per år för enskild medlem och 500 kr per år för föreningar och företag, beloppet betalas in på föreningens Plusgiro 94 86 93-7. Skriv namn på inbetalningen.

Styrelsen

Några ord från ordförande om styrelsen 2017

Mitt namn är **Martin Ancons** och jag är föreningens ordförande. Jag är gift, har tre utflugna barn och nått en ålder av 70 år. Bor i Enköping och arbetar som VD i företaget Ventilations Centrum och är också ordförande i Chamber of Commerce for South East Europe.

Den 27 april hölls föreningens årsmöte i *Lettiska Riksförbundet i Sveriges* lokaler på Wallingatan 34 i Stockholm.

Christer Larsson och Janis Salts lämnade styrelsen och nya i styrelsen vart Inese Gredzena och Stefano Giangiacomo.

Bakre raden från vänster: Mudite Hoogland-Krasts, Inese Gredzena, Conny Mörke, Martin Ancons och Stefano Giangiacomo.

Främre raden från vänster: Diana Kruminis Engstedt, Mara Strautmane, Ingegerd Hjeltman och Malin Engstedt.

Under det konstituerande styrelsemötet utsåg styrelsen vice ordförande, sekreterare, kassör, medlemsansvarig och webbansvarig.

Utöver det en arbetsgrupp till Baltiska Samarbetsgruppen bestående av Stefano, Diana och Mudite. Dessutom har Diana fått ansvar för att söka bidragsmedel åt föreningen.

Här nedan följer information om styrelsens sammansättning, varje styrelsemedlem har skrivit en kort presentation som infogats under respektive namn.

Vice ordförande och Webbansvarig **Conny Mörke** Tfn: 08-647 95 99, 073-581 77 15 E-post: conny.morke@telia.com Född 1973, uppvuxen i Stockholm och lever med sambo ifrån Engure. Arbetar som egenföretagare med marknadsföring, evenemang och administration. På fritiden gäller trädgård samt att på olika sätt informera om Lettland på Internet (Kontakta mig gärna på de sociala medierna Facebook, LinkedIn och Twitter). Privat hemsida: <http://connycdm.blogspot.se/>

Styrelsesuppleant och sekreterare **Malin Engstedt** tel 0709-14 69 69 E-post: malin.engstedt@gamma.telenordia.se Hemsida: www.malinengstedt.se Född 1949, beteende- och filmvetare, f d socialarbetare som blev informatör/kommunikatör. Pensionär / kommunikationskonsult. Driver Malin Engstedt information & illustration. Lever med Stefan på Västra Kungsholmen i Stockholm.

Styrelsemedlem och kassör **Mudite Hoogland Krasts** tfn: 08-752 63 34 E-post: mudite_hk@hotmail.com Född i Lettland. Flydde med föräldrar som 2-åring med båt till Sverige. Tillsammans med min man Henrik har vi två vuxna döttrar. Har arbetat som farmaceut och som handläggare för kemiska arbetsmiljöfrågor på Arbetsmiljöverket Sedan 2008 pensionär. Är verksam inom ett antal lettiska föreningar och sjunger i Stockholms lettiska kör.

Styrelsesuppleant och medlemsansvarig **Maija Grinbergs**

Tfn: 08-645 85 14, 070-141 41 32 E-post: maija.grnbgs@gmail.com Född i Lettland och uppvuxen i Sverige. Har arbetat som lärare i lettiska vid Stockholms universitet i drygt 20 år och med uppdragsutbildning i lettiska för UD. Medförfattare till ett Lettiskt-svenskt-lettiskt lexikon. Numera pensionär som på fritiden ägnar sig åt den lettiska utvandringen till Brasilien på 1920-talet genom kontakter med forskare i Lettland och ättlingar till utvandrare i Brasilien.

Styrelsemedlem och ansvarig för ansökningar av fondmedel **Diana Krumins Engstedt** f.

Meschaks Tel 08-80 11 80, mobil 073-945 39 66, diana.ke@ownit.nu Jag är 70+. Har varit gift två gånger. Har en gift son, en sonhustru och två små busfrön till barnbarn. Jag har en fil.kand.-examen i konstvetenskap, etnologi och historia. Har arbetat i 30 år som intendent på Eskilstuna Konstmuseum. Efter pensioneringen har jag läst lettiska språket i tre år, gått en kurs i lettisk historia och en kurs i lettisk litteratur med namnet Captive mind, allt på Stockholms Universitet. Har skrivit konstartiklar i Diena och Briva Latvija. Har författat ett antal konstpublikationer samt boken *Mor lärde mig* om lettiska mat- och helgtraditioner. Jag är ordförande i Lettiska Pensionärsföreningen sedan fyra år tillbaka.

Styrelsemedlem **Inese Gredzena** tel. 0760-150454, e-post: inese.gredzena@gmail.com

Född 1958 och uppvuxen i Valmiera, Lettland. Student vid Valmiera gymnasium 1976. 1976-91 arbetar i IT-branschen i Valmiera. 1992-2007 är verksam som kvalitetskontrollant på glasbruket i Valmiera. Sedan 2007 bor och arbetar i Stockholm med hushållsnära tjänster. Åker ofta till Valmiera för att se efter sin lägenhet, hälsa på släkten och då framförallt en åldrig mor. I Stockholm sjunger Inese i den lettiska kören och deltar flitigt i den lettiska koloniens många olika kulturella aktiviteter. Har goda kunskaper i hushållsarbete och "äktlettisk" matlagning. Har en dotter leva som studerar turistikunskap vid Vidzeme högskola. Hon vidareutbildar sig just nu i Rom i Italien tack vare Erasmusprogrammet.

Styrelsemedlem **Ingegerd Hjeltman** Tel: 073 9960035 E-post ingeagerd.hjeltman@gmail.com.

Född och uppvuxen i Karlskrona. Varit verksam som lärare och skolledare i Huddinge, Nynäshamns och Botkyrka kommun. Har varit gift med Lars, som avled i november 2015. Tillsammans med honom ett stort engagemang för Lettland. Arrangerat Baltikumdagen i Grödinge, sedan starten 2006.

Första kontakten med Lettland var 1994 med skolutbyte under flera år. Nu var kärleken till Lettland väckt och genom åren har vänkretsen och nätverket utvidgats. För mig är det viktigt att sprida kunskap om och intresse för Lettlands kultur och historia.

Under många år via Botkyrkakretsen, Svenska Röda Korset kontakt och erfarenhetsutbyte med en krets i Lettlands Röda Kors, Kurzeme kommiteija i Talsi.

Bor i Örby slottsområdet, Älvsjö. Har två barn och fem barnbarn.

Styrelsemedlem **Stefano Giangiacomo** E-post: stefano@svenskaeuroparorelsen.se

Har studerat internationella relationer och språkvetenskap i Italien och Tyskland och bor i Stockholm sedan 2001, där han är ledamot i fackförbundet ST:s och TCO:s regionala styrelser, samt ordförande för Svenska Europarörelser och revisor på IQ-sällskapet Mensa Sverige.

Styrelsesuppleant **Mara Strautmane** Olof Palmes gata 16, 11137 Stockholm, E-post:

mara.strautmane@gmail.com mobil tel 073-6290451 mobil tel Lettland +37126583334 Verksam i Lettiska nationella fonden. LNF stöder flerbarnsfamiljer och ungdomar som lever i knappa förhållanden med ekonomiskt stöd resp. stipendier till studier!

Med vänlig hälsning,

Martin Ancons

Ordförande

Pax Baltica 2017

Den 19 -20 oktober arrangeras, som vanligt, årets Pax Baltica. I år har arbetsgruppen valt temat I valen och kvalen - Europa efter supervalåret.

Plats: Konserthuset, Stortorget 16, 371 46 Karlskrona

Facebookevent: <https://www.facebook.com/events/1726222604344658/>

PROFESSORN I PSYKIATRI GUNTA ANCANE I STOCKHOLM

Den 27 oktober 2016 ordnade Svensk-Lettiska föreningen ett medlemsmöte i samarbete med Lettiska Pensionärsföreningen. Plats: Lettlands Ambassad.

Pensionärerna hade bjudit in sin medlem Sarmite Andersons gode vän professorn i psykiatri Gunta Ancane från Stradinsuniversitetet i Riga.

Professor Ancane talade på engelska om hur man skall kunna bibehålla en känslomässig balans i livet. Det är viktigt att hålla sig frisk. God fysik, många sociala relationer och tillfredsställande arbetsliv förhöjer livskvaliteten. Har man blivit utsatt för psykiska störningar i barndomen kan man bära med sig rädsla, skam och skuld livet igenom. Sådana personer har ofta kompleks: jag ser inte bra ut, jag är inte intressant, jag är för mager, jag är bara till besvär för andra, ingen behöver mig etc. Man måste jobba med att stärka sin självkänsla och hävda för sig själv och andra: jag har ett värde. När man blir äldre kan man bli "skruttig" men man kan också gå mot en "healthy aging".

Man har förstås långsammare mental funktion men det kompenseras av lång erfarenhet, klokskap och förmåga att lösa konflikter. Äldre människor är i allmänhet nöjdare med sin tillvaro. Professor Ancane tillförde kanske inte så mycket nytt till debatten om mental hälsa men hon gjorde det på ett ytterst charmigt och tilltalande sätt, inte utan humor.

Avslutningsvis satte hon sig vid flygeln och rev av en riktig lettisk klassiker "Melankoliska valsen" av Emils Darzins.

Vid pennan

Diana Krumins Engstedt

"MITT HJÄRTA FINNS I LETTLAND"

Med dessa ord började Else Anderson sitt föredrag på Svensk-Lettiska föreningens medlemsmöte den 15 februari. Med utgångspunkt i sin bok

"De osedda barnen – Frälsningsarméns arbete för handikappade barn i Lettland 1990-2013" (Bulls Graphic 2024, tryckt i Litauen) berättade hon om sitt mångåriga arbete med handikappade barn i Lettland, framförallt syn- och hörselskadade.

Frälsningsarmén var förbjuden i Lettland under den 50-åriga ockupationen.

Verksamheten återupptogs 1990 då ett första möte hölls i Vermanparken i Riga.

Else bad genast att få besöka

barnhemmen som, precis som hon misstänkt, visade sig vara i ett bedrövligt skick: lokalerna helt nerslitna, knappt några möbler, inga leksaker. Else ringde IKEA och bad om hjälp. Efter en viss tvekan säger representanten "vad vill Du ha"? Kort därefter sändes 40 ton varor till Riga med utrustning som räckte inte bara till ett utan ett flertal barnhem.

Påskdagen 1992 höll Else föredrag på Gotland och berättade att barnen hade så lite porslin och bestick att de fick äta i omgångar. Då säger en person i publiken "allt detta kan Du få här", från det nedlagda militärförrådet.

Else ledde arbetet med att förbättra livsvillkoren för barnen. De fick bli a komma till Jurmala på badsemester, de fick komma på sommarläger till Sverige med sina mammor. Barnens öron undersöktes, de fick hörapparater, man lärde dem teckenspråk. Även läger för synskadade ordnades i Sverige.

I 20 år disponerade Frälsningsarmén herrgården Skangal som 1994 skänkts av familjen Palme (Skangal var familjens släktgård). Numera är Skangal centrum för social omvårdnad för barn och ett kriscenter för blivande mödrar och mödrar med spädbarn.

Elses hängivna arbete med barnen i Lettland uppmärksammades i Östeuropakommittén, inte minst av läkarna Aina Sikсна och Jerker Hansson, som var bland dem som rekommenderade Else till en trestjärneorden. Else mottog sin orden ur presidenten Vaira Vike-Freibergas hand. Svensk-Lettiska föreningen vill sälla sig till alla dem som å det hjärtligaste tackar Else Anderson för hennes ovärderliga arbete.

Diana Krumins Engstedt

Security Challenges in the Baltic Sea Region – 22 april 2017 Stockholm City Conference Centre.

Här kommer några spridda rader från konferensen. Svensk-Lettiska föreningen var ju medarrangörer.

Förste talade var Tysklands Ambassadör i Sverige Dr Hans-Jürgen Heimsoeth. En distingerad herre som talade nästan ett litterärt språk: Tyskland stöder alltid det baltiska, "we have the same values". Tyskland är en pålitlig partner till Balticum. Han mindes den baltiska kedjan genom alla de baltiska länderna. Beundransvärt. Han mindes längre tillbaka, Richard Wagner som under några år bodde i Riga och komponerade då operan "Renzi". Vi bör försöka samarbeta med Ryssland. De kunde bli ett stöd för Europa.

Sedan talade historieprofessorn Hain Rebas om Sverige och Estland. Han gjorde jämförelser ur djurvärlden. Estland var en myra men Sverige? Han hade jobbat en tid i Kaliningrad och förfasade sig över den ryska propagandan som är så raffinerad att ingen kan värja sig mot den. 70% av studenterna läser ryska.

Vår medlem Pär Lindström, som reser mycket i Balticum och Ryssland träffar ibland militärer på någon middag som med dricksglas i handen (med känt innehåll) försäkrar att baltländerna tillhör oss, så är det bara.

En färgstark talare var David Lindén, redaktör på Nerikes Allehanda i Örebro. Han har skrivit "Biskop Hemming Gadh – Vasatidens gudfader" (Atlantis) och "Johan Skytte, generalguvernör i Livland – Stormaktstidens gudfader".

Han menade att man i Sverige alltid säger "Sweden has always chosen peace". Menar man då att t ex "Poland has always chosen war?"

Polens Ambassadör i Sverige W. Tarka hävdade att Nato kommer att bestå som hittills trots Trumps prat i början av hans mandat. Ryssland rustar mer och mer. Kaliningrad är mest militariserat i hela Europa. Alla länderna runt Östersjön måste samarbeta mer när det gäller försvar.

Karlis Neretnieks talade om det ökade militära samarbetet Sverige-Finland. Finland är bättre rustat än Sverige och tar den nuvarande situationen mer på allvar. Varför går länderna inte med i Nato? "Domestic political reasons in Sweden", menade Neretnieks. Sverige tror inte att de kan bli angripna men blir det krig i vårt närområde dras vi med ändå. Bra att Sverige och Finland

samarbetar men om Ryssland skulle "låna" Gotland, skulle Finland gå i krig med Ryssland för att försvara Gotland?

Litauens tidigare Ambassadör i Sverige Eitvydas Bajarunas framhöll att precis som Mr Putin tog Krim kan han när som helst ta något baltiskt land. Var redo!

Lolita Cigane från Riga uttalade sig väldigt vagt och menade att situationen i Balticum är "fragile".

En lettisk dam som visst heter Dita ville, under frågestunden, läsa upp någon resolution. Detta avböjdes vänligt men bestämt. Man förstod senare att hon ville påpeka det farliga i att alla banker arbetar elektroniskt. Om systemet kraschar kan hela ekonomin krascha. Det är ju verkligen också "security challenge".

Ja, mycket mer blev sagt men kontentan är ju att vi har inte något kallt krig ännu men...

Diana Krumins Engstedt

Europaletternas kongress

Häromdagen var alla intresserade letter inbjudna till vår ambassad. Vi skulle få info om projektet "EUROPALETTERNAS KONGRESS" som skall gå av stapeln på en Siljaline kryssningsbåt den 28-30 juli 2017. Kongressen börjar på båten i Riga och fortsätter, efter en dag i Stockholm, på båten tillbaka till Riga. Kryssningsbiljetter får man köpa själv och alla program skall äga rum i de för ändamålet abonnerade konferenslokalerna på båten. Anmälan till kongressen nödvändig. Någon adress för anmälan fick vi inte men all info kan fås på epostadressen ela@latviesi.com.

Ordföranden i Europaletternas förening Kristaps Grasis inledde, sedan visade Martins Kaprans från Sociologiska institutet, Lettlands universitet, många, många statistiska uppgifter om letternas liv och leverne på alla olika platser i Europa där de är bosatta.

Därefter berättade Elina Pinto om vad som skall hända ombord: konserter, föredrag, diskussioner, utställning, workshops m.m. Alla förväntas delta i diskussionerna och komma med förslag om vad man önskar att Lettland skall ägna sig åt i framtiden. Hur skall landet bli starkare, bättre, framgångsrikare.

Alla idéer skall skrivas ner och läggas i en KORG som sedan skall överlämnas till Lettlands regering.

I Stockholm skall bussar hämta alla deltagarna och skjutsa runt till bl a Skogskyrkogården, där någon skall berätta om de personer som vilar där, i de olika lettiska avdelningarna. Diskussioner om bl a miljöfrågor skall ev äga rum på universitetet i Frescati m.m.

När båten kommit tillbaka till Riga skall letter från hela världen delta i ett seminarium på Gaismas pils (det nya biblioteket). Kvällen avslutas med "balle".

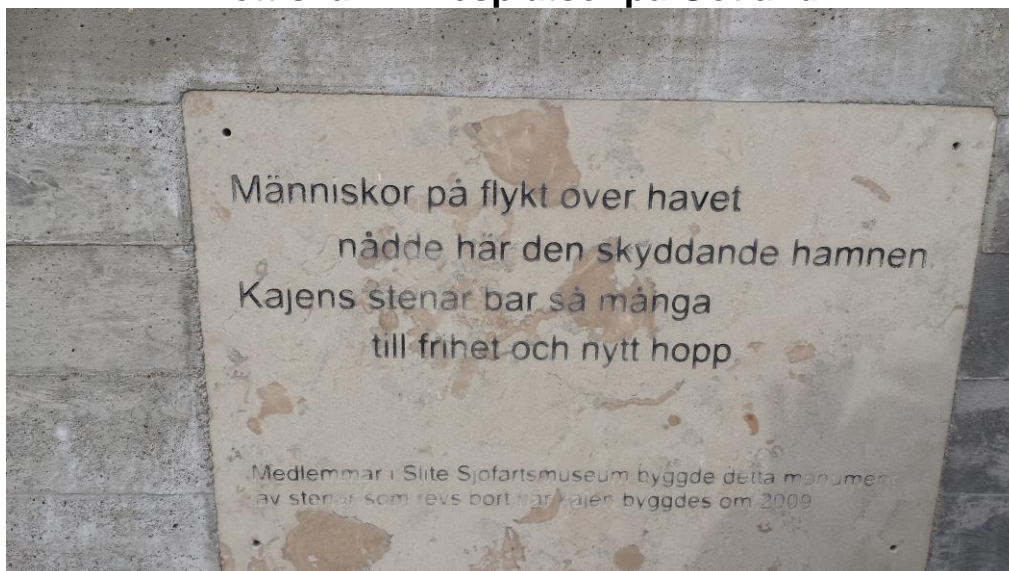
Diana Krumins Engstedt

Baltiskt samarbetsgruppen

Organisationerna som årligen anordnar bl.a. Baltikumdagen består av Sverigeesternas Riksförbund som i år 2017 är sammankallande, Svenska Odlingens Vänner SOV, Svensk-Lettiska Föreningen, Letternas Riksförbund i Sverige och Litauiska Föreningen i Sverige. Facebooksidan *Baltiska samarbetsgruppen* fungerar som gemensam informationskanal: <https://www.facebook.com/baltiskasamarbetsgruppen/>

Conny Mörke

Lettiska minnesplatser på Gotland

Letterna har flera minnesplatser på Gotland vilka de kan besöka och minnas flykten över havet till Sverige under andra världskriget. 1965 satte en grupp bestående av några hundra letter upp en minnestavla på Apotekskajen i Slite. Tavlans text var "Tack för hjälpen" och var riktad till de gotlänningar som självuppoffrande hade hjälpt de nödställda flyktingarna 1943-1945. Vid den högtidliga ceremonin då minnestavlan överlämnades deltog företrädare för olika lettiska akademiska organisationer som fortsatt sina traditioner i Sverige, samt företrädare för Slite och Gotland. Hedersvakt vid lettiska flaggan bestod av två unga flickor klädda i lettisk folkdräkt och föreningarnas ordförande höll tal på svenska.

I och med att Nordstrem 1 skulle lägga ner rör för gasledningar i Östersjön, skulle hamnkajen i Slite byggas om för detta ändamål. Minnestavlan togs ner men har nu placerats på en vackert iordninggjord plats utanför hamnmuséet i Sliteviken. Där finns också en minnestavla från esterna och en roddbåt som användes vid flykt och en beskrivning på svenska om flykten över Östersjön. På sommaren har gotlänningarna sett till att det på platsen blommar rosor och andra blommor.

Vi samma tillfälle 1965 överlämnades en tavla till Visby domkyrka som föreställer en liten flyktingbåt kämpande mot vågorna i stormen. Tavlan är en litografi av den lettiska konstnärinnan Marija Induss Mucinieks som 1944 flydde från Lettland till Sverige. Tavlan kan nu ses i domkyrkan bredvid minnestavlan över Hansakatastrofen med 84 offer.

Intresserad av Lettland?

Svensk-Lettiska föreningen

Samlar föreningar och enskilda medlemmar med intresse för och engagemang i Lettland.

Föreningens ändamål är att genom information och opinionsbildning stödja Lettland, främja kontakter mellan Sverige och Lettland samt verka för ökad kunskap om och förståelse för Lettland.

Föreningen arrangerar medlemsmöten, har en hemsida och ger ut ett medlemsblad med information om Lettland och om aktiviteter som föreningsmedlemmar ägnar sig åt.

Vi finns även på Facebook och Twitter!

Välkommen att bli medlem och komma till våra träffar. Medlemskap kostar 150 kr per år för enskild medlem och 500 kr per år för föreningar och företag, beloppet betalas in på föreningens Plusgiro 94 86 93-7. Skriv namn och ev. adress på inbetalningen.

Vi uppskattar om du samtidigt skickar ett e-brev till medlemsansvariga Maija Grinbergs E-post: maija.grnbgs@gmail.com Tel: 070 - 141 41 32 . Meddela att du gjort en inbetalning, ansöker om att få bli medlem och lämnar kontaktinfo (Namn, adress, telefon samt e-postadress om sådan finns).

Mer information om föreningen, samt kontaktinformation till styrelsen kan du hitta på vår hemsida: www.svensklettiska.se